PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2020/1266

od 9. rujna 2020.

o dopuštanju Danskoj da odobri biocidne proizvode koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* za potrebe zaštite kulturne baštine

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2020) 6030)

(Vjerodostojan je samo tekst na danskom jeziku)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o stavljanju na raspolaganje na tržištu i uporabi biocidnih proizvoda ([1]), a posebno njezin članak 55. stavak 3.,

nakon savjetovanja sa Stalnim odborom za biocidne proizvode,

budući da:

(1) Prilog I. Uredbi (EU) br. 528/2012 sadržava aktivne tvari koje imaju povoljniji profil u pogledu okoliša ili zdravlja ljudi ili životinja. Stoga se proizvodi koji sadržavaju te aktivne tvari mogu odobriti prema pojednostavnjenom postupku. Dušik je uvršten u Prilog I. Uredbi (EU) br. 528/2012 uz ograničenje da se upotrebljava u ograničenim količinama u spremnicima za neposrednu uporabu.

(2) U skladu s člankom 86. Uredbe (EU) br. 528/2012 dušik je odobren kao aktivna tvar za uporabu u biocidnim proizvodima vrste 18, „Insekticidi" ([2]). Biocidni proizvodi koji se sastoje od tako odobrenog dušika odobreni su u nekoliko država članica, uključujući Dansku, i isporučuju se u plinskim bocama ([3]).

(3) Dušik se može dobiti i *in situ* iz okolnog zraka. Dušik dobiven *in situ* trenutačno nije odobren za uporabu u Uniji te nije naveden u Prilogu I. Uredbi (EU) br. 528/2012 niti je uvršten na popis aktivnih tvari obuhvaćenih programom pregleda postojećih aktivnih tvari u biocidnim proizvodima iz Priloga II. Delegiranoj uredbi Komisije (EU) br. 1062/2014 ([4]).

(4) U skladu s člankom 55. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 528/2012 Danska je 29. travnja 2020. Komisiji podnijela zahtjev za odstupanje od članka 19. stavka 1. točke (a) te uredbe kojim traži da joj se dopusti da odobri biocidne proizvode koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* iz okolnog zraka za potrebe zaštite kulturne baštine („zahtjev").

(5) Kulturnu baštinu može oštetiti velik broj štetnih organizama, od insekata do mikroorganizama. Prisutnost tih organizama ne samo da može uzrokovati gubitak kulturnog dobra, već predstavlja i rizik od širenja tih štetnih organizama na druge predmete koji se nalaze u blizini. Bez odgovarajuće obrade moglo bi doći do nepopravljivog oštećenja predmetâ, čime bi se ozbiljno ugrozila kulturna baština.

(6) Dušik dobiven *in situ* upotrebljava se za stvaranje kontrolirane atmosfere s vrlo niskom koncentracijom kisika (anoksija) u trajnim ili privremenim hermetičkim šatorima ili komorama za obradu namijenjenima kontroli štetnih organizama koji se nalaze na predmetima kulturne baštine. Dušik se odvaja iz okolnog zraka i ubrizgava u šator ili komoru za obradu, pri čemu se udio dušika u atmosferi povećava na približno 99 % te time gotovo u potpunosti istiskuje kisik. Vlažnost dušika ubrizganog u prostor za obradu određuje se ovisno o potrebama predmeta koji se obrađuje. Štetni organizmi ne mogu preživjeti u uvjetima stvorenima u šatoru ili komori za obradu.

(7) Prema informacijama iz zahtjeva, uporaba dušika dobivenog *in situ* čini se jedinom učinkovitom tehnikom za kontrolu štetnih organizama koja se može upotrebljavati na svim vrstama materijala i kombinacija materijala prisutnih u kulturnim ustanovama. Danska smatra da je to metoda s najmanje poznatih negativnih i potencijalno štetnih učinaka na materijale i kombinacije materijala od kojih su izrađeni predmeti kulturne baštine.

([1]) SL L 167, 27.6.2012., str. 1.

([2]) Direktiva Komisije 2009/89/EZ od 30. srpnja 2009. o izmjeni Direktive 98/8/EZ Europskog parlamenta i Vijeća radi uvrštenja dušika kao aktivne tvari u njezin Prilog I. (SL L 199, 31.7.2009., str. 19.).

([3]) Popis odobrenih proizvoda dostupan je na: https://echa.europa.eu/fr/information-on-chemicals/biocidal-products.

([4]) Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1062/2014 od 4. kolovoza 2014. o programu rada za sustavni pregled svih postojećih aktivnih tvari sadržanih u biocidnim proizvodima iz Uredbe (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 294, 10.10.2014., str. 1.).

(8) Metoda anoksije ili promijenjene/kontrolirane atmosfere navedena je u normi EN 16790:2016 „Očuvanje kulturne baštine – Integrirano upravljanje zaštitom od štetnika u zaštiti kulturne baštine”, a dušik u toj normi opisan je kao „najviše upotrebljavan” za postizanje anoksije.

(9) Dostupne su i druge tehnike za kontrolu štetnih organizama, kao što su tehnike toplinskog šoka (visoke ili niske temperature) i uporaba biocidnih proizvoda koji sadržavaju druge aktivne tvari. Međutim, prema navodima Danske, svaka od tih tehnika ima svoja ograničenja u pogledu materijala na kojima se može koristiti.

(10) Kako je navedeno u zahtjevu, druge se aktivne tvari zbog njihova profila opasnosti rijetko upotrebljavaju u kulturnim ustanovama. Obradom tim tvarima na predmetima se stvaraju ostaci koji se potencijalno postupno oslobađaju u okoliš i predstavljaju rizik za zdravlje ljudi i okoliš. To posebno vrijedi za kulturne institucije koje su otvorene za posjetitelje te za osobe koje rade s predmetima kulturne baštine i njima rukuju. Nadalje, uporaba nekih aktivnih tvari može uzrokovati promjene boje i izgleda predmeta kulturne baštine.

(11) Prema informacijama iz zahtjeva, postupci termičkog šoka (zamrzavanje ili toplinska obrada) uzrokuju neželjene učinke na brojnim materijalima. Nakon obrade zagrijavanjem, ulja upotrijebljena za impregnaciju drvenih predmeta mogu izbiti na površinu i ostaviti mrlje, što mijenja izgled predmeta. Voskovi i smole mogu se tijekom termičke obrade otopiti. Slično tome, obrada niskim temperaturama mogla bi utjecati na obojene površine i materijale koji sadržavaju šelak, alkide i akrile. Metoda obrade niskim temperaturama smatra se nepraktičnom i manje održivom jer je sve predmete potrebno čvrsto umotati u plastičnu foliju kako bi se izbjegla kondenzacija nakon obrade.

(12) Prema informacijama iz zahtjeva uporaba dušika u bocama nije odgovarajuća alternativa za kulturne ustanove zbog nedostataka u pogledu praktičnosti njegove primjene. Boce je zbog njihova ograničenog kapaciteta potrebno često prevoziti, a treba osigurati i odvojen prostor za njihovu pohranu. Nadalje, pohrana boca problematična je u sigurnosnom smislu. Obrada dušikom u bocama podrazumijevala bi i visoke troškove za kulturne ustanove.

(13) Zahtjev da kulturne ustanove primjenjuju nekoliko tehnika za kontrolu štetnih organizama, od kojih svaka odgovara određenim materijalima i predmetima, umjesto da primjenjuju jednu već isprobanu tehniku koja odgovara svim materijalima, podrazumijeva dodatne troškove za kulturne ustanove te im otežava postizanje cilja prestanka uporabe opasnih aktivnih tvari u okviru njihova integriranog upravljanja zaštitom od štetnika. Osim toga, neiskorištavanje objekata i opreme nabavljene za anoksiju dušikom dobivenim *in situ* dovelo bi do gubitka uloženih sredstava.

(14) Rasprave o mogućem odstupanju u skladu s člankom 55. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 528/2012 u pogledu dušika dobivenog *in situ* održane su 2019. tijekom nekoliko sastanaka ([5]) Komisijine stručne skupine nadležnih tijela za biocidne proizvode.

(15) Osim toga, nakon prvog, sličnog zahtjeva Austrije za odstupanje u pogledu proizvoda koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ*, Europska agencija za kemikalije provela je na zahtjev Komisije javno savjetovanje o tom zahtjevu, čime je svim zainteresiranim stranama omogućeno da iznesu svoje mišljenje. Velika većina zaprimljenih odgovora, od njih 1 487, bila je za odstupanje. U brojnim odgovorima istaknuti su nedostaci dostupnih alternativnih tehnika: termička obrada može oštetiti određene materijale; uporabom drugih aktivnih tvari na artefaktima se stvaraju toksični ostaci koji se postupno oslobađaju u okoliš; uporaba dušika u bocama ne omogućuje kontrolu relativne vlažnosti u prostoru za obradu, što je nužno pri obradi određenih materijala.

(16) Dvije međunarodne organizacije koje zastupaju muzeje i mjesta kulturne baštine, točnije Međunarodno vijeće muzeja i Međunarodno vijeće za spomenike i spomeničke cjeline, izjavile su da namjeravaju podnijeti zahtjev za uključivanje dušika dobivenog *in situ* u Prilog I. Uredbi (EU) br. 528/2012, čime bi se državama članicama omogućilo da proizvode koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* odobre bez potrebe za odstupanjem u skladu s člankom 55. stavkom 3. te uredbe. Međutim, za provedbu ocjene takvog zahtjeva, uvrštavanje tvari u Prilog I. Uredbi (EU) br. 528/2012 i dobivanje odobrenja za proizvod, potrebno je vrijeme.

(17) Iz zahtjeva je vidljivo da u Danskoj nije dostupno odgovarajuće alternativno rješenje jer trenutačno raspoložive alternativne tehnike imaju nedostatke zbog njihove neprikladnosti za obradu svih materijala ili u pogledu praktičnosti njihove primjene.

([5]) 83., 84., 85. i 86. sastanak Komisijine stručne skupine predstavnika nadležnih tijela država članica za provedbu Uredbe (EU) br. 528/2012, održani redom u svibnju 2019., srpnju 2019., rujnu 2019. i studenome 2019. Zapisnici sa sastanaka dostupni su na https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0.

(18) Na temelju svih navedenih argumenata primjereno je zaključiti da je dušik dobiven *in situ* ključan za zaštitu kulturne baštine u Danskoj te da nije dostupno odgovarajuće alternativno rješenje. Danskoj bi stoga trebalo omogućiti da odobri stavljanje na raspolaganje na tržištu i uporabu biocidnih proizvoda koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* za potrebe zaštite kulturne baštine.

(19) Za eventualno uvrštavanje dušika dobivenog *in situ* u Prilog I. Uredbi (EU) br. 528/2012 i naknadno odobrenje država članica za proizvode koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* potrebno je vrijeme. Stoga je primjereno dopustiti odstupanje za razdoblje u kojem bi se dovršili temeljni postupci,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Danska može do 31. prosinca 2024. odobriti stavljanje na raspolaganje na tržištu i uporabu biocidnih proizvoda koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* za potrebe zaštite kulturne baštine.

Članak 2.

Ova je Odluka upućena Kraljevini Danskoj.

Sastavljeno u Bruxellesu 9. rujna 2020.

Za Komisiju
Stella KYRIAKIDES
Članica Komisije